

Széder este Komáromban

Közösen meséltük el az egyiptomi kivonulás történetét (részletek a 3. oldalon)

Savuot – a Tóraadás ünnepe

Savuot az idén május 19-én, szombaton este, a Shabat kimenetele után kezdődik, május 20-án és 21-én (vasárnap-hétfő) főünnepek vannak. Ezekon a napokon a komáromi zsidó temető nem látogatható, irodánk zárva tart. ■

Mártírnap – előzetes

A komáromi Mártírnapi június 10-én, vasárnap 10:30-kor kerül sor a temetőben. Ünnepi beszédet mond: Darvas István főrabbi, közreműködik: Zucker Immanuel kántor. A nap részletes programját májusi számunkban olvashatják. ■

Bíró Eszter koncertje a zsinagógában

Szerkesztői gondolatok

Követem az interneten az izraeli megemlékezéseket, ünnepeket. Először Yom HaSoah, a Holokauszt emléknapja, központi emlékezéssel a Yad Vashemnél, majd másnap 10 órakor két perc szirénaszó, melyre az egész ország megáll. A világháló korszakában már minden élőben, egyesben nézhető. Nem kell már arra várni, hogy este a recsegő rádión bemondja a Kol Izrael magyar adása vagy befusson egy-egy Szentföldről küldött Hét tükre, vagy még a napilap Új Kelet nyomtatott példánya. Eltelik pár nap, s jön Yom Hazikaron, Az emlékezés napja, este a katonákért, másnap a terrorizmus áldozataiért szól a sziréna. Mi itt a diaszpórában is megállhatunk, fejet hajthatunk a Közel-Kelet vérzivataros időszakában elvesztett testvéreinkért.

Ennyi szomorúság s fájdalom után, aztán este ránk köszönt Yom Haatzmaut, a Függetlenség napja, s a monitorok, a kezünkben tartott okostelefon előtt együtt köszönhetjük a 70 éves Izrael államát, éljünk bárhol is a Földön! Követhetjük a Herzl-hegyi megemlékezés felett ábrákat kirajzoló drónokat, a 12 lángot fellobbantó erעי történetével ismerkedhetünk. Mintha ott lennének valamelyik főtéren vagy főutcán a vigaszágokon, vagy hűsítésre indulnánk a verőfényes ünnepnapon rokonainkkal, barátainkkal.

Egyszer talán az illatok is átjönnek majd a neten. Mi mást kívánhatunk innen Komáromból? Békés, boldog születésnapokat Izrael népének! ■

Nyertes pályázatok

Lapunk kiadását erre az évre a Bethlen Gábor Alap, az EZRA Alapítvány és pozsonyi Kisebbségi Kulturális Alap támogatja. Kulturális és oktatási programjainkra Komárom városától, Nyitra megyétől és a lap támogatásánál említett három szervezettől nyertünk pályázatot az elmúlt hetekben. A Menház felújítása az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával folytatódhat. ■

Befejeződött az I. világháborús emlékmű felújítása

A budapesti Bethlen Gábor Alap támogatásával határidőre, március végére elkészült az I. világháborús emlékmű és környezete felújítása a komáromi zsidó temetőben. A munkák során lehetőség nyílt az emlékmű mellett a rossz állapotú padló és a lépcsők felújítására is. Az átadásra a Mártírnapon kerül sor. ■

-p-

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 1996-ban (1996), **főszerkesztő** – **széfredaktor**: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – **spolupracovníci**: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Alapítva 1996-ban. Periodikum je nepredajné. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

✦ A HH-t, a Shalom klubot és a KZSH-t támogatták: Korai Miklós (Komárom), Kertész család (Izrael), Körtvélyessi János (Komárom), Szalay Vilma (Komárom) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ Április közepére befejeződött a 2017. év pályázatainak elszámolása.

✦ Április 12-én New Jerseyből érkeztek látogatók a Menházba. A Shapir család három tagja, köztük a 95 éves nagymama, akinek nagyszülei 1902-ben vándoroltak ki Komároból. A család eredetileg Nyírmeggyesről származott. Megható, hogy ilyen hosszú idő után is fontosnak tartják, hogy felkeressék őseik egykori lakhelyét. Érdeklődéssel hallgatták beszámolóinkat közösségünk életéről. Köszönjük Salgó Ági idegenvezető kalauzolását.

A nyomda ördöge

Márciusi lapszámunk egyes példányai a nyomda hibájából rosszul kerültek kinyomtatásra, így voltak olvashatatlan oldalak, illetve olyanok, amelyek kétszer vagy egyszer sem voltak benne a lapban. Olvasóinktól ezúton kérünk elnézést. Aki igényli, küldünk számára hibátlan példányt. ■

Támogatónk / naši sponzori:

Széder este Komáromban

Március 30-án, pénteken este ötven vendég ülte körül az Asztalokat a Wallenstein Zoltán teremben. Ismét eltelt egy év, újra Pészach. Péntek este kezdődött az ünnep, ezért szombatfogadással kezdtünk. Az estet Riszovannij Mihály ve-

zette. Az ima után következett az egyiptomi kivonulás történetének elbeszélése. Az ismert dallamokat együtt énekelte a közösség, majd az ízletes vacsora következett, melyet a Budapesti Zsidó Hitközség kóser konyhája szállított. Szalay Vilma nénit egy különleges macesztortával készítettük. Az étkezés utáni áldás után még sokáig folytatódott a baráti beszélgetés. Jövőre újra találkozunk Komáromban! ■

PT

Másodszor koncertezik Komáromban beszélgetés Bíró Eszterrel

Bíró Eszter sokoldalú előadóművész: színész és énekes, aki több zenei stílusban és különböző színpadokon is otthonosan mozog. Pályafutása 16 évesen a Miss Saigon főszerepével kezdődött, az Egyesült Államokban végzett tanulmányai befejezése és fellépései után több más között a Mozart! és Az Operaház Fantomja című musicalek, a Csoda Krakóban című film női főszereplője, illetve a Budapest Klezmer Band énekese.

Nemzetközi karrierjében fontos állomások voltak az Al Di Meolával, a világhírű barcelonai La Fura Dels Baus társulatával, a new yorki Off-Off Broadway-n való fellépései, illetve elnyerte a Rovinjban számos európai ország közreműködésével megrendezésre került Blue Pearl Youth Pop Festival első helyezését. 2006-tól több világzenei szólólemeze jelent meg, majd 2013-ban elsősorban gyerekeknek és családoknak szóló képeskönyvet és lemezt, illetve színpadi produkciót készített, Állati Zenés ABC címmel, amellyel 2014-ben elnyerte a Fonogram díjat, és a lemez az év gyermek albuma lett, 2015-ben átvehette a Story Érték-Díjat az év énekesnőjeként. 2015-ben megjelent könyve 2. része. A könyveit, lemezeit 2013 őszétől több állami általános iskola 1. osztályában használják a tananyag alternatív kiegészítéseként.

Egy korábbi chanukai koncert után másodszor látogat el Komáromba. Milyen dalokkal lép fel? Kik lesznek a zenésztársai?

A korábbi chanukai koncerten Hármori Máté gitárművésszel léptem fel duóban, érzelmileg nagyon gazdagra sikerült, megmaradt bennem az est hangulata. Ezúttal elviszem rajta kívül a zenekarom több tagját is, Födő Sándort, aki ütőhangszereken és harmonikán, illetve Cserta Balázst is, aki fúvós hangszereken, így klarinéton, szoprán-szaxofonon furulyán, tároga-

tón is játszik. Magyar költők - Kányádi Sándor, Szép Ernő és Varró Dániel – megzenésített versei mellett a zsidó folklór dallamainak akusztikus feldolgozása, illetve kortárs szerzemények - énekhangokra, népi és ütőhangszerekre, gitárra és harmonikára áthangszerelt és megálmodott programban. A magyar, jiddis, arámi, héber és szefárdi dalok mellett elhangzó versek

sokszor egy dalban hangzanak el, kiegészítve egymást, sokszor a tartalom dominál, de van úgy, hogy egy ősi ima kortárs műben folytatódik. A műsoraimban a zenén kívül mindig a mondanivaló a legfontosabb, és nagyban befolyásol, hogy aznap milyen közönséggel találkozom. Szeretek belőlük kiindulni, és megérezni, hogy mi lehet a közös hang.

Kiknek ajánlja a koncertet?

Mindenkinek, aki nyitott a különböző stílusok megjelenésére a tradicionális dallamok és kortárs versek világában.

Merre hallhatja a közönség mostanában?

Sokat koncertezem külföldön, az utóbbi években jártam Bécsben, New Yorkban (vendégem a Grammy-díjas Frank London volt a Klezmatics-ból), Washingtonban kétszer is (a Kennedy Centerben, a Smithsonian Folklife Festivalon...), Lisszabonban, Sopotban, Mariborban, Londonban és Nicosiában. Jelenleg Melanie szerepét alakítom az Elfújta a szél című musicalben a Budapesti Operettszínházban, a Rózsavölgyi Szalonban a Szép Ernő műveiből készült „Kérem, én még nem játszottam” c. előadásban Trill Zsolt partnere vagyok, és készülök a dunaújvárosi „Lúzer Rádió, Budapest!” c. ifjúsági darab május 4-i bemutatójára. Ezek mellett az Állati Zenés ABC gyerekkoncertemmel, a Falusi Mariannal közös koncertemmel és a Budapest Klezmer Band vendégként is koncertezem.

Milyen projekteken, darabokon esetleg CD-n dolgozik mostanában?

Az Állati Zenés ABC projektbe beleértettük az abc összes betűjét, egy-egy könyvben dupla lemez található, a két kiadványban összesen negyvenhat dallal. Új ábécés lemez tehát nem lesz, de új gyerekalbumra készülök 2018-ban. Várhatóan őszre készül el az új lemez, vadonatúj kompozíciókkal. Jövő évadban új színházi munkára is készülök. Ezek mellett érik bennem egy felnőtteknek szóló, a zsidó zenei motívumokból inspirálódó lemez is, amit a tervek szerint külföldön fogunk felvenni, és szeretném, ha a megzenésített Szép Ernő-versekkel is születhetne egy korong. ■

PT

Tanulmányi kirándulás Lengyelországban

Iskolánk a 2017/18-as tanévben is becsatlakozott az Élet Menete Alapítvány Nemzetközi programjába, amely idén ünnepli harmincadik jubileumát. E tanulmányi kirándulás a Selye János Gimnázium harmadik évfolyamos tanulóinak nyújtott lehetőséget, hogy felfedezzék Lengyelország gyönyörű fővárosát, illetve megtekintsék a világ egyik legnagyobb temetőjét, az Auschwitz-Birkenau koncentrációs tábor.

Így indultunk neki a hosszú útnak egy áprilisi nap kora reggelén a komáromi vasútállomásról három kísérő tanárunkkal. Deák Irén és Králik Zsuzsanna tanárnők, valamint Andruskó Imre igazgató úr vigyázták lépéseinket a kirándulás alatt. A hosszú úton odafele még nem is sejtettük, hogy milyen megrázó, ámde életre szóló élményekben lesz részünk.

Első úticélunk a budapesti Dohány utcai Zsinagóga volt, melyet a regisztráció után tekinthettünk meg kívül s belül. Ehhez kaptunk egy foglalkoztató könyvet is, melyben érdekes információkat olvashattunk a látottakról, valamint különböző feladatokat kellett megoldanunk.

Ezután indultunk a lengyel városba, Krakkóba, ahol a zsidónegyed (Kazimierz) fontosabb helyszíneit, pl. a Régi Zsinagógát, Jan Karski szobrát és a Holokauszt Emlékművet tekintettük meg a vezetőink segítségével.

Estére már mind nagyon elfáradtunk, ennek ellenére jóízűen elfogyasztottuk a vacsoránkat, és részt vettünk az első esti tevékenységen, vagyis a „peulán”, ahol kis csoportokat alkotva különböző feladatokat oldottunk meg, és kifejthettük véleményünket az adott témák kapcsán. Este igyekeztünk kipihenni magunkat, hisz tudtuk, hogy nehéz nap vár ránk.

Másnap reggel nyolckor indultunk a II. világháború kegyetlen színterére, Auschwitzba. Már a bejáratnál lehetett érezni azt a háborzongató at-

moszférát, ami több mint hetven éve terjeng ott, s talán örökre megőrződik. Nem is csoda, hisz a drótkerítéssel körbevont, téglából épült barakkok között, ahol mi sétáltunk, egykor ártatlan életek millióit oltották ki kegyetlenül. Először a bejárat kaput láttuk meg a felirattal: Arbeit macht frei – A munka szabaddá tesz. Ironikus, hisz az emberek oda valóban dolgozni mentek, azonban sosem lettek újra szabadok.

Megrendítő élmény volt végigjárni a barakkokat, betekinteni a foglyok mindennapi életébe. Láttuk a fából készült, összezsúfolt emeletes ágyakat, a deportált rabokról készült fényképeket, s a félelmet a szemükben. Az egyik barakkban a foglyok tonnányi levágott haja van kiállítva, kislány fonatoktól az ősz hajtincsekig. Egy másik kupacban a fésűk,

szemüvegek és konyhai eszközök százai láthatók. Hasonló a helyzet a cipőkkel, melyek az egyik barakkban faltól falig hevernek egymáson. Ezek között nagyon sok apró gyermekcipőt is láttunk. Megrázó perceket élünk át, mikor belegondoltunk, hogy ezekben a cipőkben dolgoztatták halálra a rabokat. Láttuk a börtönöket, ahol a rabokat kegyetlenül megbüntették, és a gázkamrákat, ahová a foglyokat „zuhanyozni” vitték, de a rózsákból sosem folyt víz.

Birkenaut is megtekintettük, ami sokkal nagyobb volt az előző tábornál. Itt már csak fabarakkok állnak, ahová sokszor foglyok százait tömörítették be, embertelen körülmények közé.

Este szabad programot kaptunk Krakkóban, ám a sok szörnyűség, amit láttunk, rányomta a bélyegét a hangulatunkra.

A harmadik napon egészen más hangulatban érkeztünk vissza a táborba, hisz ekkor már az életet ünnepeltük. A magyar barakk előtti megemlékezés után megkezdődött a 30. Nemzetközi Élet Menete, ahol több mint ötven nemzet képviselője együtt teszi meg a 3 kilométeres távot Auschwitztól Birkenauig.

Másnap városnézésre indultunk Krakkóba, a programot pedig a budapesti Cipők emlékműnél tett rövid megemlékezéssel zártuk.

Mindannyiunk nevében állíthatom, hogy a kirándulás alatt sok szívszorító élményben volt részünk, de annál is többet tanultunk, és szép emlékekkel gazdagodtunk. ■

Szalay Krisztina III.D

Megnyílt a Zsidó Kiválóságok Háza Balatonfüreden

interjú dr. Olti Ferencsel

Felmenői több generációra visszavevethetően Balatonfüred ortodox zsidó közösségének meghatározói voltak. 1973-ban vegyész mérnöki diplomát szerzett, aktív szakmai pályafutása során nagy informatikai rendszerek fejlesztésével foglalkozó nemzetközi cégek vezetője, egyetemi oktató. Aktív a zsidó közéletben, volt Mazsihisz alelnök, a Mazsike (Magyar Zsidó Kulturális Egyesület) elnökségének tagja, az Izrael javára adományokat gyűjtő Keren Hayesod Magyarország Alapítvány kuratóriumi elnöke. 18 zsidó szervezet összefogásával sikeresen vezette a magyar általános- és középiskolai tantervek és tankönyvek zsidó szempontú befolyásolását célzó projektet.

Melyek voltak a balatonfüredi zsidóság életének legfontosabb állomásai?

Az első „füredyi sidót” 1730-ban jegyezték be egy adóösszeírásba. Őt követően Oesterreicher Manes József érdemel kiemeltet, aki II. József türelmi rendelete folytán kaphatta meg a doktori képesítést, 1786-tól pedig öt évig volt a savanyúvízi fürdő első orvosa, aki nemcsak a fürdőt igyekezett továbbfejleszteni, korszerűsíteni, hanem kórházat létesített a faluban a szegények számára, sőt gyermekeiket ingyen gyógykezelte. A Füreden megtelepedő zsidók kezdetben a fürdőtelepen, „Savanyúvízen” teremtettek egzisztenciát: vendéglőt béreltek, mészárszéket, pálinkaházat működtettek – a fürdővendégek kiszolgálása biztos megélhetést nyújtott számukra. A szőlőtermelő zsidók a filoxeravész után elsőként telepítették be birtokaikra a szőlőpestisnek ellenálló fajtákat, meghonosították a korszerű termelési technikákat, és fontos szerepet játszottak a borügynöki hálózat megszervezésében, a borkereskedelemben is. Az első világháború éveiben a füredi zsidó katonák közül öt halt hősi halált, és öten érdemeltek ki magas kitüntetést. A két világháború között 42 izraelita család több mint 150 tagja lakott a településen, köztük 12 kereskedő, 10 iparos, 4 gazdálkodó, 2 ügyvéd és 3 orvos, mindannyian a község megbecsült polgárai. 1942-ben a második zsidótörvény következtében az évtizedek munkájával megteremtett ja-

vakat új birtokosok kapták meg, a hozzá nem értők kezén pusztulni kezdtek a szőlők, tönkrement a borospince, vesztéssé váltak az egykor virágzó üzletek. 1944 májusában a hitközség mind a 156 tagját deportálták, majd haláltáborokba hurcolták. Közülük mindössze tizenötven éltek túl a holokausztot, a gyermekek közül pedig egyetlenegy sem. (forrás: www.zsidokivalóságok.hu)

Hogyan született a Zsidó Kiválóságok Házának ötlete?

A zsinagóga épülete egy volt katolikus, majd református templom helyén áll. 1944 óta sajnos már nem zsidó imahely, viszont szerettünk volna valami olyat létrehozni, amely páratlan és a zsidóságot elsősorban a tudományon, 132 híres zsidó természettudóson keresztül hozza közelebb a ma emberéhez. A régi zsinagóga épületben utoljára lovagi étterem működött, most Balatonfüred állandó lakosainak közösségi tere lesz, benne a budapesti, megszűnt Garay utcai orthodox imaház Tóraszekrényével. A mellé felhúzott új épületben kapott helyet a XXI. század technikájával felszerelt kiállítás, amely három nyelven: magyarul, angolul és héberül érhető el.

Milyen forrásból jött létre a kiállítás?

A beruházást a Norvég Alap és a Miniszterelnökség támogatta, a lebonyolító Balatonfüred Város Önkormányzata volt. Az épület a helyi könyvtár részeként működik a jövőben.

Mi a hely legfontosabb üzenete? Kiknek ajánlja a megtekintést?

Az épület bejáratánál elhelyezett üzenet, amelyet Szunyogh Szabolcs író és újságíró öntött mondatokba: „Ha a gonoszság terve sikerül, ezeket a tudósokat is megölték volna, hasonlóan azokhoz a nővéreinkhez és fivéreinkhez, akiket elpusztítottak. Ők azonban megmenekültek, és az Élet szavával válaszoltak a sötétség szavára. Gondolatokból építettek palotát, ez a palota az otthonunk. Nekik is köszönhető, hogy él az emberség és az emberiség.” A megtekintést minden érdeklődőnek ajánlom.

Mikor látogatható az intézmény?

A látogatással kapcsolatos információk a www.zsidokivalóságok.hu honlapon érhetőek el.

Milyen tervei vannak a jövőben a balatonfüredi zsidóság múltjának megismertetésével kapcsolatban?

Iskolai kontaktórák eddigi rendszerének folytatása, a kiállítás széles körű propagálása, ahol a füredi közösség története is szóba kerül, valamint zsidó séták szervezése.

Budapestről költözött vissza vidékre. Hogy látja a kis közösségek jövőjét? Van-e kapcsolatuk a Balaton környékén és a közeli városokban élő hitestvérekkel?

Nem célokom működő zsidó Hitközséget szervezni, mert annak működése csak látszatműködés lenne, nem lévén helyben lakó olyan zsidó személy, vagy család, akinek igénye lenne bármilyen vallási aktivitásra. Nyáron sok a zsidó üdülővendég, az ő vallási igényeiket a Mazsihisz itt lévő üdülője kiszolgálja, bár az istentiszteletet levezetni tudó kántor vagy rabbi ritkán jön ide. Reménytelen vállalkozásba nem szeretnék kezdeni. Veszprémi barátokkal tartok kapcsolatot, Winkler Misi síófoki kezdeményezését ismerem, időnként kicseréljük tapasztalatainkat, a keszthelyi szórvánnyal kapcsolatomban esetleges. Legutóbb chanukát tartottunk a felújított zsinagógában összegyűjtött több mint 40 ember, valamikor talán egy széderre is futja. ■

Vidéki kirándulásaim feltöltenek

beszélgetés Darvas István főrabbiával

Budapesten születtem, 1974-ben. Erős zsidó identitású, de vallástalan családban nőttem fel, ahol nagyapám - akit sajnos nem ismerhettem - volt az utolsó, aki hagyományos nevelést is kapott. Nagybátyám alijázott, részint ennek, részint gyerekkori barátom hatására, én is Izraelbe mentem tanulni egy évre, ez volt kamaszkorom legerősebb zsidó benyomása.

Később azzal a szándékkal jelentkeztem a Zsidó Egyetemre, hogy vallási hagyományainkat is megismerjem, és nagyjából két év után éreztem meg, hogy szívesen dolgoznék rabbiként. 2005-ben végeztem, azóta a Nagyfüvaros, a Dózsa György út, illetve 2013 óta az OR-ZSE (Bét Jehuda) zsinagógájában működtem, működöm rabbiként.

Több alkalommal járt már Komáromban, más vidéki kis közösségekbe is ellátogat. Hogy látja a kis közösségek jelenét?

Szeretek vidéki közösségekbe járni, mert sok helyen látom, hogy e kilék tagjai milyen erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy közösségeiket működtessék. Ezek a vidéki kirándulásaim feltöltenek, mert azt látva, hogy a budapestinél jóval nehezebb körülmények között is lehetséges az előrelépés, könnyebben és optimistábban tudom folytatni munkámat saját zsinagógámban.

Ön szerint milyen jövője van ezeknek a kis hitközségeknek? Mi a fennmaradás záloga?

Tapasztalatom szerint egy-egy közösség sorsa azon múlik, hogy milyen lelkesedéssel, szakértelemmel irányít-

ják azt. Ott, ahol e két feltétel teljesül, van remény, hogy a közösség megmaradjon, de ez sajnos azt is jelenti, hogy ez nem mindenhol tűnik reálisan elérhető célnak.

Kérjük, mutassa be olvasóinknak zsinagógáját a Bét Jehudát?

A zsinagóga átlagos pénteki látogatottsága nagyjából 45-60 fő, szombat délelőttönként általában 25-en vagyunk. Az őszi nagyünnep, illetve a Széder-este pedig 100-150 embert vonzanak. Bár nincsenek teljesen pontos adataim, de úgy gondolom, hogy nagyjából 250-300 ember jelenti a közösség alapjait. Hétfőn és csütörtökön reggel a Hunyadi téri közösséggel együtt szoktunk imádkozni. Talmud-Tórát tartunk gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt, az oktatás területén Zucker Immanuel főkantor és Horváth Ildikó tanárnő jelentik a legfontosabb támaszomat. Zsinagógánk világi vezetője Vadász Magda same-szünk, Prinner Gábor, és ügyintézőink, Gácsér Kornélia, illetve Gémesi Gábor egyaránt rengeteget dolgoznak a közösség érdekében, és szerencsére a közösség több tagja is önkéntes munkával segíti őket.

Van-e együttműködés budapesti zsi-

nagógája és a kis vidéki, határon túli hitközségek közt?

Elsősorban a szombathelyi közösséggel vagyunk kapcsolatban, az elmúlt években megszokott, örömmel látott vendégei voltak zsinagógánknak több alkalommal is.

Ön egyben a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár rabbija is. Mi a feladata ebben a pozícióban?

A levéltárban sok olyan anyag található, melyek „megfejtéséhez” jól jön a hagyományos irodalmi források és a vallásjogi előírások ismerete, munkám során elsősorban ezekkel foglalkozom, illetve megpróbálom Toronyi Zsuzsanna munkáját segíteni a különböző múzeumi projektek végig gondolásakor, megvalósításakor. ■

PT

Bakonyi István: 70 éve érettségiztem – 3. rész

Abencés gimnáziumunk így lassacskán megszűnt, még kaptunk búcsúzásul egy olyan bizonyítványt pótló okmányt, amely tanúsította, hogy jártunk iskolába és ha nem szüntetik meg az iskolát, milyen tanulmányi eredményünk lett volna valószínűleg. Később Magyarországon miniszteri rendelettel ez az okmány valóságos bizonyítványként került elfogadásra, csak előkeresése a Közlönyből volt az egyes iskolákban időrabló.

A továbbiakban iskolánk volt tanulóiként szétszóródtunk, volt aki magyarországi iskolák magántanulója lett, volt aki megtehetette és egy ilyen iskolába rendes tanulónak iratkozott

be, mások szlovák iskolában próbálkoztak és ott kínlódtak a nyelv megtanulásával.

Bencés tanáraink eléggé nagy kockázatot vállalva (esetleges vádpont: titkos és nem engedélyezett magániskola üzemeltetése), nagy segítséget nyújtottak a hozzájuk fordulóknak a vizsgákra való felkészüléshez minden ellenszolgáltatás nélkül.

A közlekedés az otthon és a magyarországi iskola között némi korrupcióval szerzett határátlépési igazolvány birtoklásával, de sokkal gyakrabban kényszerűen az államhatár illegális, szökés jellegű átlépésével történt. A határátlépési igazolványt,

amely 3 napi magyarországi tartózkodást tett lehetővé a határ átlépési napokat nem számítva, kérvényezni kellett és beadásakor lehetett némi készpénzt illő formában mellékelni az ügyintéző fáradtságát meghálálva.

Így szereztünk legtöbbször magyar érettségi bizonyítványt 70 éve.

Azóta, életünk folyamán sokat tapasztaltunk, legfőbb kincsünk mégis az, amit a komáromi bencés gimnáziumból hoztunk magunkkal: az emberség, minden szűkítő megszorítás nélkül, fajra, nemzetiségre, vallásra, nemre, bőrszínre nem nézve. ■

Budapest, 2017. január 6.

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

71. fejezet Cirkuszban a Szentföldön

(2012. április 17.)

Ülök a Circus Americano A-oldali nézőterének 1-es szekciójában, a 12. sor első ülésén. Belátom az egész manézst, kicsit olyan érzésem van, mint amikor Szarvason lekuporodom a Mifkád téri betontömbre, s csak nézek ki a fejemből. Hogy ciki-e 30,98 évesen jegyet váltani egy vándorcirkusz előadására, nem tudom. Kb. egy hónapja a szomszédomban lévő óvoda falán pillantottam meg az első sátorba invitáló plakátot. El is tettem egy kis szórólapot, s bevéstem a fejemben lévő határidőnaplóba, Pé-szach alatt el kéne majd ide nézni.

Ma reggel az Eretz Israel Múzeumba menet, a buszból megpillantottam a vándorművészek piros otthonát a közeli parkban. No, lehet, a tárlatnézés után majd errefelé sétálok – futott át rögtön az agyamon. Az Eretz Israelről őszintén szólva nem sokat hallottam eddig. Pár hónapja a 100-as városnéző buszról láttam, s azóta ott éktelenkedett az EZT SE LÁTTAD MÉG PASZTI! listán. A jegy megváltása után 1 sékelért angol nyelvű térképet is vételezhet a látogató. A számomra leginkább hívogató pavilon felé vettem az irányt, a postatörténeti múzeum felé. Itt ért az első sokk, megdöbbenve tapasztaltam, hogy a „nano” méretűre sikeredett tárlat egyetlen értékelhető darabja egy korabeli piros postásautó. Volt még pár telefon, telenex és postaláda megfűszerezve néhány bélyeggel, de ezt múzeumnak nevezni!? Belém hasított a felismerés: Lehet, okkal nem ajánlotta ezt a kiállítóhelyet soha senki!?

A térkép szerint három óra alatt járható be a múzeum-komplexum, nekem 60 perc alatt sikerült. Igaz, nem vagyok az a minden vitrinnél megálló, s a szövegeket aprólékosan átfutó vizitor-típus. A postamúzeum pincéjében a bibliai tájakon készült fotókiállítás próbálta feledtetni a fenti családást. Utam a numizmatikai részleg felé vitt, ahol jópár vitrinből hiányoztak a pénzermék, a kerámia pavilonban volt sok „lábás”, „váza” meg „köcsög”, léggondi viszont nem. Talán ezért is

hűsölt kint a teremőr bácsi. A jemeni zsidókat bemutató tárlat és az üvegiállítás traktora picit visszahozta a jókedvem, de „WOW” tárggyal itt sem találkoztam. Az „Ember és a munkája” szekcióban különböző foglalkozások kellékeit vehettem szemügyre a „mesterségek utcájában”. Az interaktív, kézbe vehető múzeumi irányzatok még ide sem törtek be. A szabadtéren kiállított mozaikok szegélyezte úton értem el a Rothschild Centert. Lent Rothschild báró életét és szentföldi útjait bemutató kiállítás nézhető meg. Csak a kijáratnál jöttem rá, fordítva indultam neki az életútnak. Az emeleten időszaki kiállításként az izraeli foci története látható. Azaz ezt nézhettem volna meg, ha a főbejáratnál az 1 sékeles térkép mellett megpróbálták volna rámsózni egy jegyet erre is. Nem tették, s a helyszínen meg nem lehetett váltani. Mi ebben a logika? Gyalogolj vissza 10 percet. Hagyjuk, szóval az izraeli labdarúgás története fehér folt maradt. Az archeológiai park egyik elhanyagolt szegletében jutott hely az izraeli közlekedés eszközeinek. Két kis mozdony, egy vandálok áldozatává esett vezérlőkocsi, egy tehervagon és egy pályavasúti kocsi képezi ezt a tárlatot néhány jelző társaságában. A kietlen tájon továbbhaladva az etnográfiai és folklorisztikai épülethez jutottam. Tényleg csak ennyi? – hitetlenkedtem a jeruzsálemi Izrael Múzeum judaisztikai kiállításának miniaturizált változatát látva. Van még rekonstruált malom, külön-jegyes planetárium az óriási területen. Ja és egy fantasztikus régi piros tűzoltóautó, amelyet persze csak üvegfalon keresztül csodálhatunk meg. A múzeum mellett tonhalas salátát ebédeltem, miközben a többi asztalnál hatalmas hómecc pizzákat falatoztak a vendégek a „local identity” jegyében. Irány hát a cirkusz, ha jól emlékszem 16:30-kor kezdődik a következő előadás. A kasszánál kiderül, nem, 16:00-kor, húsz perc múlva. Ezt a tökéletes időzítést! Kiálltam a soromat, miközben a bankkártyámat nyújtottam, egy nanonyit azért hátraléptem az összeg hallatán, egye fene, egyszer megy a posztdok cirkuszba a Szentföldön.

A kora délutáni múzeumi élmények

hatásának következtében nincsenek túl nagy elvárásaim, sőt egyáltalán nincsenek. Megpróbálom kikapcsolni a külvilágot, csak a porond és én itt, a leghátsó sorban. Az amerikai stílusú bevonulás (azaz kb. 6 táncos) és a lauder tábori szülónapokat idéző, közönséget megtáncoltató műsorvezető elég bárgyúra sikeredett.

Egy emlékkép villan be: a rendszer-váltás hajnalán egy kis fehér sátras, pár kocsis cirkusz, a Cirkus Apollo érkezett a Vág partjára. Volt egy majmuk, talán akadt néhány póniló is a tyeplákiban és cvicskiben fellépő artisták mellett. A műsorról jövet a Vághídon egy idős roma néni állt a korlát mellett: „Ez csak olyan hamm cirkusz!” – mondta és legyintett egyet. A mai napig látom a kézmozdulatát.

Az, hogy az izraeli cirkuszokban állatvédelmi okokból általában nem szerepelnek négy lábúak, már alapból egy nagy hátrány. Az összkép mégsem nevezhető rossznak. A három számot is bemutató kilenc kínai artista, a lélegzetelállító orosz légtornász, a sötétben világító buzogányokkal és labdákkal játszó zsonglór, a 3 medvének öltözött kerékpáros, a zenebohóc, a „spanyol” bűvész és a vad motorosok valóban hozták az elvárható színvonalat. S hogy mi volt akkor az amerikai? Talán a kővér bácsi, akit kilőttek a nagy ágyúból, ja, és a robottá változott sárga, beszélő autó.

A vattacukros, a pattogatott kukoricás, a szülőket kizsebelő, világító vackokat áruló emberkék, az előadást DVD-lemezen kínáló légtornász látványa picit visszarepített azokba a békebeli gyerekkori évekbe, amikor nem jöhetett Komáromba vándorcirkusz anélkül, hogy jegyet ne váltottunk volna rá.

Hazafelé a 39-es buszon az első általam látott izraeli ellenőr zökkenett ki az ábrándozásból. ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

70 éves Izrael Állama

Dávid Ben Gurion 1948. május hónap 15-én kikiáltotta Izrael Államát. Az Angolok elhagyták az országot, másnap a szomszéd arab országok megtámadták a nem több mint 600,000 lakosú Izraelt. A harcok egy évig tartottak, ekkor érvénybe lépett a tűzszünet, megállapodtak az állam határvonalain, ezeket mai napig is zöld vonalnak hívják.

Valójában az aliya illetve az imigráció már 1882-ben kezdődött. Az ország történetében öt aliya volt és a hatodik a háápálá vagyis a törvénytelen immigráció. Az első aliya 1882-1903, a második 1904-1914, a harmadik 1918-1923, a negyedik 1924-1929, az ötödik 1930-1939. A törvénytelen áliyá 1939 és 1948 között volt, mikor az angolok korlátozták a bevándorlók számát. Ebből következik, hogy azt lehet mondani, hogy az első lépések már 1882-ben kezdődtek és akkor tették le az alapkövet annak, ami 66 év után Izrael Állama lett.

A 70. Függetlenségi nap szlogenje, van ok arra, hogy büszkéek legyünk. Ez elgondolkodtató, mert kétféle büszkeség van, pozitív és negatív. A pozitív büszkeségnek van alapja és meg lehet indokolni, Izrael Állama valójába különleges eredményeket ért el technológiában, közgazdaságban, orvosi szolgálatban, erős és modern hadseregében, az ország fejlesztésében és felépítésében. Nobel-díjasok és világhíres kutatók, sportolók és művészek sok dicséretet és dicsőséget hoznak az

országunknak. De van negatív büszkeség, amely veszélyes, mert feledékennyé teszi az embereket, meg az országot. Könnyen el lehet felejteni, hogy még vannak megoldatlan akadályok, vannak nehézségek és kérdések, amelyekre még nem adtunk választ. Szerintem a sok dicsőség mellett nem szabad elfelejteni, hogy sajnos Izrael Állama a mai napig sem érte el szomszédaival a vágyott békét. Tudni, hogy az Izrael népe vágyik a nyugodt, békés életre, de nem mindig van partner, akivel ezt a békét meg lehet kötni. Ez az egyik ok arra, hogy a világ zsidósága még nem választotta azt, hogy itt letelepedjen. A sok siker mellett vannak nézeteltérések a politikai és a polgári életben, néha azt érezzük, hogy a lakosság polarizáltságát nem lehet akadályozni. Lehet, hogy ez világtendencia, más országban is vannak hasonló nézeteltéréseket. Mi azt tanultuk, hogy az Izrael népe Or Lágoyim, fénnyel a világnak. Vannak dicséretre méltó eredmények, de semmiképpen nem szabad túl büszkének lenni és nem értékelni mások eredményét.

A Függetlenség nap kitűnő alkalom piknikekre, vagy otthon izraeli ételek készítésére. Ilyenkor már szép tavaszi időjárás van, sokan kirándulnak. Remélem, hogy a Kedves Olvasóim is ve-lünk együtt akarnak ünnepelni, ha nem személyesen, akkor két izraeli recept elkészítésével.

Humusz

1/2 kg főtt csicseriborsó, 1,5 l víz, 2 dl tahiná, 1 citrom leve, 2-3 gerezd fokhagyma, só, bors.

Elkészítése: a csicseriborsót ajánlatos fagyasztva, főzve vagy konzervben venni. Az összes hozzávalót turmixgéppel, összekeverjük sima krémmé. Tehetünk bele több vizet is, de vigyázzunk, hogy ne legyen túl folyós.

Kebab

1/2 kg darált hús, 1 hagyma apróra vágva, 1 csokor petrezselyem apróra vágva, só, bors, 1/2 kávéskanál szóda-bikarbóna, 2-3 gerezd fokhagyma apróra vágva.

Elkészítése: Az összes hozzávalót összekeverjük, kis gombócokat nyílt tűzön vagy teflonedényben kisütjük.

A fenti két ételt friss pita kenyérrel fogyasztjuk, zöldségsalátával meg olajbogyóval. ■

Dr. Orna Mondschein

Scheiner Péter filmjeit vetítették Budapesten, a Csányi 5-ben

Március 7-én, szerdán került sor Scheiner Péter Zü-richben élő hittestvérünk és felesége két alkotásának vetítésére a Mazsike szervezésében, a Csányi 5-ben, az Er-szébetvárosi Zsidó Történeti Tárban.

A megjelenteket Kirschner Péter, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület elnöke köszöntötte.

Az első film a Naiv álmok, a komáromi hitközség életét mutatja be. A vetítésen városunk közösségének képviselő-in kívül részt vett Stubendek László, Komárom polgármestere is. A film megtekintését követő beszélgetésen a látottakkal kapcsolatban elmondta véleményét: Kollár Zoltán, Paszternák Tamás, Stubendek László, Paszternák An-

tal és többen a szép számban megjelent nézők közül. A második film a Svájcban letelepedett egykori holokauszt túlélők szervezetének létrejöttét, tevékenységét és megszűnését mutatja be. Ez a téma is vitára készítette a nézőket, a beszélgetést Szunyogh Szabolcs vezette. ■

PT

Za plachtou – rozhovor s Lindou Verő-Bán

Volám sa Linda Verő Bán a venujem sa neformálnemu vzdelávaniu v oblasti židovstva. Od raného detstva žijem aktívnym židovským komunitným životom, v 90-tych rokoch minulého storočia som navštívila takmer všetky židovské inštitúcie (napr. Bálintov dom, Hašomer Hacair, Wesselényiho škola, tábor v Szarvasi).

Vyštudovala som dejiny umenia na Hebrejskej univerzite v Jeruzaleme, potom som židovstvo študovala ešte rok v Stockholme, v škole Paideia. Neskôr som sa vydala, stala som sa rebecínkou synagógy Frankel, mojím manželom je rabín Tamás Verő.

Ako sa zrodila myšlienka série publikácií pod názvom Zsidongó? (Pozn. prekl.: slovná hračka, slovo „zsibongó“ v maďarčine označuje hlučné miesta plné detí.) Aké knihy si vydala doteraz?

V synagóge som vyučovala rodiny s malými deťmi a musela som čeliť absolútnemu nedostatku detskej literatúry so židovskou tematikou. Ako je možné, že v knihovničke židovských detí nie sú knihy so židovskou tematikou? Nemáme im z čoho rozprávať o sviatkoch, o Chanuke, Purime či Pesachu. Nikdy som nemala ambície stať sa spisovateľkou, ale ako pedagogička som nadobudla pocit, že toto musím zmeniť. Preto vznikla séria knižiek Zsidongó.

V kolkých jazykoch vyšli tvoje diela?

Doposiaľ som napísala a vydala trinásť knižiek v maďarčine, ktoré boli preložené do viacerých jazykov. Päť knižiek vyšlo v angličtine, päť v slovenčine, tri v nemčine, jedna v ruštine, jedna vo francúzštine, jedna v rumunčine a jedna v chorvátčine.

Akej činnosti sa okrem vydávania knižiek venuje Nadácia Hillel, ktorú vedieš?

Budujeme komunity a pripravujeme neformálne vzdelávacie programy.

Aká je téma tvojej najnovšej knižky Za plachtou?

Knižka Za plachtou poskytuje rôzne možnosti odpovedí na rôzne otázky. Osemdesiat otázok položili tínedžeri. Najfrekvencovanejšie témy sme vybrali z niekoľkých stoviek anonymných otázok. Z našich odpovedí je zrejme, že zostávame názor, že v židovstve neexistuje jediná správna odpoveď. Odpovedí je toľko, koľkým ľuďom danú otázku položíme. Každý sám rozhodne, ktorý názor mu je najbližší. Naša knižka sa pokúša čitateľom pomôcť práve v tomto! „Nesnaž sa vyhovieť židovstvu iných, maj odvahu pýtať sa, hľadaj odpovede, ktoré ti najviac vyhovujú, alebo sformuj nové!“ Práve toto je odkazom tejto knižky! Publikáciu ilustrovali žiaci školy Lauder, aj tie teda odrážajú myšlienky -nástročných o židovstve.

V Budapešti úspešne pracuješ v rámci organizácie BBYO. Prosím, predstav jej činnosť aj našim čitateľom.

Názov BBYO je skratkou Bnei Brit Youth Organization, ale dnes už pôsobí nezávisle od organizácie Bnei Brit.

BBYO je pluralistickou židovskou mládežníckou svetovou organizáciou, ktorej cieľom je poskytovať 12-18-ročným mladým ľuďom nasledovné:

- židovské komunitné zážitky (pravidelné týždenné stretnutia)
- nadväzovanie priateľstiev, čo je v tomto veku veľmi dôležité
- učiť sa zodpovednosti voči komunite a spoločnosti
- odovzdávanie a zachovávanie židovských tradícií a hodnôt (oslava židovských sviatkov, vzdelávanie, programy micve)
- budovanie židovskej identity
- vzdelávanie juniorských vedúcich – členovia BBYO môžu o niekoľko rokov zastávať vedúcu úlohu v maďarských židovských komunitách
- budovanie medzinárodných vzťahov medzi členmi BBYO – našou bratskou komunitou je BBYO Westchester v New Yorku.
- úzka angažovanosť voči Izraelu

V BBYO nachádzajú mnohí -nástroční židovské komunitné zážitky, ktoré budú neskôr piliermi ich židovskej identity. Práve toto je pre mňa najdôležitejšia hodnota. ■

PT

Spomienka na obeť holokaustu z Nitry a okolia

Vnitrianskej synagóge sa v nedeľu 22. apríla konala tradičná trýzna za obeť holokaustu z Nitry a okolitých obcí. Podujatie, ktoré sa rok čo rok opakuje, organizuje na pamiatku svojich súvercov a šiestich miliónov nevinne zavraždených Židov vo svete Židovská náboženská obec v Nitre.

V tomto roku sa spomienkové zhromaždenie na rozdiel od uplynulých rokov, keď sa konalo pri pamätníku holokaustu na židovskom cintoríne v Nitre, presunulo do starobylých priestorov synagógy, ktorá dnes slúži kultúrnym účelom.

Na zhromaždení sa zišli členovia náboženskej obce z Nitry, ale aj iných miest, z Bratislavy, Galanty, Dunajskej Stredu a i., ale aj Nitrania, ktorí si prišli uctiť pamiatku obetí,

spomínať na záchrancov a zdvihnúť hlas proti násiliu, xenofóbii a antisemitizmu vo svete. Podujatie svojou prítomnosťou poctili aj predstavitelia mesta Nitry, primátor Jozef Dvonč a viceprimátor Ján Vančo, zástupcovia NSK, podpredsa Igor Éder a poslanec Csaba Tolnai, ako aj predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v SR Igor Rintel. Prítomní boli aj členovia pobočky Zväzu protifašistických bojovníkov v Nitre a ďalší vzácní hostia.

Slávnostný program, v ktorom odznali príhovory hostí, svojím umeleckým vystúpením obohatili žiaci ZUŠ J. Rosinského v Nitre. Ich vystúpenia vohnali mnohým prítomným slzy do očí. Súčasťou programu bolo aj symbolické zapálenie sviec na pamiatku obetí, spomienka na významných predvojnových nitrianskych rabínov, Samuela Davida Ungara, Michaela Dova Weissmandla a Eliezera Schweigera. Pri príležitosti tohtoročnej askary prezentovala ŽNO v Nitre znovuvydanie vzhľadnej nitrianskej hagady z roku 1934, ktorú venovala spomienke na obeť holokaustu, aj budúcim generáciami. Tradičné zádušné modlitby za obeť vojny predniesol rabín Zev Stiefel z Piešťan. ■

KP

Séderový večer v Komárne

V piatok, 30. marca večer, zasadlo za stoly Sály Zoltána Wallensteina päťdesiat hostí. Uplynul ďalší rok, opäť slávim Pesach. Sviatok v tomto roku začal v piatok večer, najprv sme teda privítali sobotu. Večer viedol Mihály Riszovan-

nij. Po modlitbe nám porozprával príbeh odchodu z Egypta. Známe melódie spievala komunita spoločne, nasledovala chutná kóšer večera, ktorú nám poskytla kóšer kuchyňa Židovskej náboženskej obce v Budapešti. Pani Vilme Szalay sme zablahožehali špeciálnou macesovou tortou (upiekla ju Cukráreň Praliné). Po požehnaní sme sa ešte dlho rozprávali. O rok sa opäť stretáme v Komárne! ■

PT

Druhý komárňanský koncert Rozhovor s Eszter Bíró

Eszter Bíró je všestranná umelkyňa: herečka a speváčka, ktorá je doma v mnohých hudobných žánroch i na rôznych divadelných pódiumoch. Svoju kariéru odštartovala ako 16-ročná stvárnením hlavnej úlohy v muzikáli Miss Saigon.

Po ukončení štúdií a vystúpeniach v Spojených štátoch účinkuje na maďarských scénach, účinkovala napríklad v muzikáloch Mozart! a Fantóm opery, bola protagonistkou filmu Záraz v Krakove a je speváčkou formácie Budapest Klezmer Band. Dôležitými medzníkmi jej medzinárodnej kariéry boli jej vystúpenia s gitaristom Al Di Meolom, so svetoznáмым barcelonským súborom La Fura Dels Baus, či účinkovanie na Off-Off Broadway v New Yorku. Prestížnu cenu získala na Blue Pearl Youth Pop Festival, usporiadanom v meste Rovinj. Od roku 2006 vydala niekoľko sólových platní world music. Od roku 2013 sa venovala tvorbe pre deti a rodiny – vznikla obrázková knižka, platňa a divadelné predstavenie pod názvom Hudobná abeceda zvieratiek, ktoré získali v roku 2014 cenu Fonogram a stali sa detským albumom roka. Eszter si v roku 2015 prevzala Cenu Hodnôt udeľovanú časopisom Story pre speváčku roka. V tom istom roku vyšla druhá časť jej knižky. Jej publikácie a hudbu používajú od jesene roku 2013 v 1. ročníkoch viacerých základných škôl ako alternatívny doplnok učebného materiálu.

Po svojom chanukovom koncerte opäť zavítate do Komárna. Aké skladby prinášate? Ktorí hudobníci s vami vystúpia?

Na spomínanom chanukovom koncerte som vystupovala v duete s gitarovým virtuózom Máté Hámorim. Bol to emocionálne veľmi bohatý koncert, dlho vo mne rezonoval. Tentoraz si so sebou privediem aj ďalších členov svojej kapely: hráča na bicie a harmoniku Sándora Födő a Balázsa Csertu, ktorý hrá na dychových nástrojoch – klarinete, soprán saxofónu a fujare. V rámci programu zaspievame zhudobnené básne maďarských básnikov, Sándora Kányádiho, Ernő Szépa a Dániela Varró, ako aj akustické verzie židovských ľudových melódii a moderné skladby aranžované na spev, ľudové hudobné nástroje, bicie, gitaru a harmoniku. Básne, ktoré budeme spievať spolu s maďarskými, jidiš, aramejskými, hebrejskými a sefardskými piesňami odznejú často v jednej piesni, navzájom sa dopĺňajú, dominuje obsah. Stáva sa, že praveká modlitba pokračuje modernou skladbou. Na mojich koncertoch je popri hudbe najdôležitejší práve odkaz textov a veľmi ma ovplyvňuje aj to, s akým obecenstvom sa stretávam. Rada vychádzam práve z nich, teší ma, ak vyčítim našu spoločnú reč.

Komu by ste svoj koncert odporúčali?

Každému, kto je otvorený rôznym štýlom, objavujúcim sa vo svete tradičných melódii a súčasnej poézii.

Kde vás možno vidieť a počuť v týchto týždňoch?

Často koncertujem v zahraničí, počas uplynulých rokov som bola vo Viedni, v New Yorku (mojím hosťom bol laureát ceny Grammy Frank London z formá-

cie Klezematics), dvakrát vo Washingtone (v Kennedy Center a na Smithsonian Folklife Festival), v Lisabone, Sopot, Maribore, Londýne a v Nikózii. V súčasnosti stvárňujem postavu Melanie v muzikáli Odvíate vetrom v budapeštianskom Operetnom divadle a v Salóne Rózsavölgyi hrám po boku Zsolta Trilla v predstavení „Prosím, ja som ešte nehral“ zostavenom z diel Ernő Szépa. Zároveň sa pripravujem na premiéru mládežníckeho predstavenia pod názvom „Rádio Lúzerov, Budapešť! v Dunaújvárosi, ktorá sa bude konať 4. mája. Okrem toho koncertujem so svojim detským programom Hudobná abeceda zvieratiek, so speváčkou Mariann Falusi robím spoločné koncerty a vystupujem aj ako hosť formácie Budapest Klezmer Band.

Aké projekty, inscenácie, prípadne CD pripravujete?

Do projektu Hudobná abeceda zvieratiek sme nahustili všetky písmená abecedy, v knižke je dvojité platňa, spolu štyridsaťšesť piesní. Nové abecedné cd-čko teda nebude, ale v roku 2018 pripravujem nový detský album. Hotový bude pravdepodobne na jeseň, plný nováčikových kompozícií. V nasledujúcej sezóne ma čakajú aj nové divadelné úlohy. A dozrieva vo mne aj materiál albumu pre dospelých, inšpirovaný židovskými hudobnými motívmi, ktorý plánujeme nahráť v zahraničí. A bola by som rada, keby sa zrodil aj nosič zhudobnených básní Ernő Szépa. ■

PT

Mazl Tov – Vilma Szalay sa dožíva 80 rokov

Dňa 22. marca sme pri príležitosti významného životného jubilea, 80. Narodenín, blahoželali aktívnej členke našej komunity, pani Vilme Szalay. V mene židovskej náboženskej obce jej želáme mnoho zdravia a šťastia do ďalších rokov. Bis 120! ■

Zrekonštruovali pamätník I. svetovej vojny

Vďaka finančnej podpore z Fondu Gábora Bethlena bola v termíne, do konca marca, dokončená rekonštrukcia pamätníka I. svetovej vojny a jeho okolia na komárňanskom židovskom cintoríne. Okrem samotného pomníka boli opravené aj schody a okolie. Zrekonštruovaný pamätník bude odhalený v rámci Dňa martýrov. ■

Úspešné projekty

Vydávanie nášho periodika v tomto roku finančne podporuje Fond Gábora Bethlena, Nadácia EZRA a Fond na podporu kultúry národnostných menšín. Na naše kultúrne a vzdelávacie aktivity sme počas uplynulých týždňov získali dotácie od mesta Komárno, Nitrianskeho samosprávneho kraja a vyššie uvedených troch inštitúcií. Rekonštrukcie budovy Útulku môžu pokračovať vďaka finančnej pomoci Ministerstva ľudských zdrojov Maďarska. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Vydávanie Spravodajcu, Klub Šalom a ŽNO v Komárne podporili: Miklós Korai (Komárno), rodina Kertészová (Izrael), János Körtvélyessi (Komárno), Vilma Szalay (Komárno). Ďakujeme!

☆ V apríli sme dokončili vyúčtovanie projektov za rok 2017.

☆ Dňa 12. apríla sme v Útulku privítali hostí z New Jersey. Traja členovia rodiny Shapirovej, medzi nimi 95-ročná stará mama, ktorej prarodičia sa z Komárna vysťahovali v roku 1902. Rodina pôvodne pochádzala z obce Nyírmeggyes. Je dojímavé, že aj po takom dlhom čase považujú za dôležité vyhľadať miesto bydliska svojich predkov. So záujmom si vypočuli naše rozprávanie o živote našej komunity. Ďakujeme za sprevádzanie Ági Salgó.

☆ Nasledujúce zasadnutie predsedníctva Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike sa bude konať dňa 23. apríla v Trenčíne. ŽNO v Komárne bude zastupovať predseda Anton Pasternák.

Tlačiarenský škriatok

Niektoré výtlačky marcového čísla Spravodajcu boli vinou tlačiarne nesprávne zhotovené, našli sa medzi nimi nečitateľné stránky, resp. také, ktoré sa v jednotlivých výtlačkoch nachádzali dvakrát, alebo celkom chýbali. Čitateľom sa touto cestou ospravedlňujeme. ■

Séderový večer v Komárne

Známe melódie spievala komunita spoločne... (strana 3.)

Šavuot – sviatok darovania Tóry

Šavuot sa v tomto roku začína **19. mája v sobotu večer**, po uplynutí Šabatu, v dňoch 20. a 21. mája (nedela-pondelok) sú hlavné sviatky. V týchto dňoch nemožno navštevovať židovský cintorín v Komárne a kancelária bude zatvorená. ■

Deň martýrov – upútavka

Deň martýrov sa bude v tomto roku konať **v nedeľu 10. júna o 10.30 hodine** na cintoríne. Slávnostný príhovor prednesie hlavný rabín István Darvas, spoluúčinkuje kantor Immanuel Zucker. Podrobný program pietneho aktu uverejníme v májovom čísle nášho periodika. ■

Piesne o živote - Eszter Bíró v synagóge

Myšlienky redaktora

Na internete sledujem spomienkové slávnosti v Izraeli. Najprv centrálny pietny akt Yom HaSoah, Pamätný deň holokaustu v Yad Vashem, na druhý deň o 10. hodine dvojminútový zvuk sirény, keď sa celá krajina zastaví. V dobe internetu už môžeme sledovať všetko naživo, v priamom prenose. Nemusíme čakať, kým sa o udalostiach dopočujeme večer v maďarskom vysielaní rozhlasovej stanice Kol Izrael, ani na to, aby nám doručili exemplár Zrkadla týždňa zo Svätej Zeme, alebo denníka Nový Východ.

Uplynie niekoľko dní a prichádza Yom Hazikaron, Deň spomínania, večer znie siréna na pamiatku vojakov, na druhý deň obetí terorizmu. Aj my, ktorí žijeme v diaspóre, môžeme na chvíľu zastať, skloniť hlavu a spomínať na bratov a sestry, ktorých sme stratili v bojoch na Blízkom Východe. Po toľkom smútku a bolestiach prichádza večer a s ním Yom Haatzmaut, Deň nezávislosti a sediac pred obrazovkami počítačov alebo hľadiac do smartfónov môžeme kdekoľvek vo svete spoločne pozdraviť 70-ročný štát Izrael! Môžeme sledovať drony vykresľujúce obrazce nad slávnosťou na hore Herzl, zoznámiť sa s príbehom Erec rozduchajúceho 12 plameňov. Akoby sme stáli priamo na niektorom hlavnom námestí či ulici, uprostred veselice, alebo sa práve vyberáme na opekačku s príbuznými i priateľmi. Jedného dňa nám možno internet sprostredkuje aj vôňe. Čo iné môžeme zaželať my, obyvatelia Komárna? Pokojné, šťastné narodeniny národu izraelskému! ■

PA